

Pedagogická psychologie a pedagogicko-psychologický výzkum

Denisa Denglerová
denisa.denglerova@phil.muni.cz

Obsahové informace k organizaci a ukončení předmětu

- Studijní materiály v ISu
- Aktivní participace studentů na výuce:
 - skupinové diskuze
 - flip class – příprava na výuku dopředu
 - prezentace v seminářích
 - aktivita v diskusních fórech
 - analýza výzkumného článku z oblasti pedagogické psychologie – individuální úkol
- Částečně otevřené kurikulum
- Ukončení – závěrečná mini-konference dne **16.12. 16:00-20:00**, prezentace posteru, skupinový úkol 4-5 lidí

Analýza výzkumného článku

- Educational Psychology Review
- Educational Psychologist
- ...
- Přečíst si a analyzovat výzkumný článek z odborného časopisu pedagogické psychologie.
 - Jak jsem mu porozuměl/a?
 - Jaké je sdělení článku, jak k němu text dospěl?
 - Je to důvěryhodné? Proč? Jaké byly použité metody?
 - V čem mám pochybnosti? Co bych potřebovala ještě vědět a proč?
 - Jak mohu výsledek této studie využít?
- Prezentace 5 minut (nutno dodržet!) v semináři, případně písemné zpracování

Pedagogicko-psychologický výzkum

- úloha a podoba výzkumu jako zdroje a kritéria teoretické výstavby, funkce a užitečnosti pedagogické psychologie
- řeší se vztah psychologie a pedagogické psychologie
- od 50. let 20. století odstartována debata ohledně smyslu psychologie vůbec
- kognitivní obrat/revoluce v psychologii jako reakce na všudypřítomný (USA) behaviorismus
- Evropa také psychodynamická tradice, v psychologii osobnosti humanistická psychologie jako tzv. třetí cesta

Kognitivní revoluce

- Dobové pozadí
 - psychologie – věda o duševním životě x věda o chování
 - metodologie – introspekce x objektivně měřitelná data
 - snaha vyrovnat se přírodním vědám
- Snaha o změnu
 - diverzifikované hnutí
 - **Jerome Bruner**
 - pochopení lidské mysli skrze konstruktivistické teorie
 - snaha ustavit význam a smysl jako ústřední koncept psychologie
 - snaha o propojení psychologie a (ostatních) sociálních věd
 - koncept učení objevováním a řešením problémů
 - ohlédnutí – pojmy **význam a konstrukce** byla nahrazené pojmy **informace, zpracování, faktory...**

Kritika pedagogické psychologie

- podřízenost psychologických výzkumů z oblasti výchovy a vzdělávání teoriím a pojmům z jiných kontextů (kognitivní, vývojová, klinická...)
- jejich malá relevance pro pedagogickou praxi
- nesrozumitelnost výzkumů a jejich závěrů uživatelům a aktérům (otázka srozumitelnosti vědy obecně)
- dekontextualizace sledovaných fenoménů, popření komplexnosti situace (v honbě za ideálem kontrolovatelnosti sledovaných parametrů)
- chybná jednotka analýzy mnoha výzkumů, významu nosná jednotka obvykle na vyšší úrovni

Diskuze reflektující kritiku

- Wittrockova obrana
 - aplikační x sui generis pojetí pedagogické psychologie
- Berlinerova obrana
 - kritika pedagogické psychologie zevnitř
 - změna adekvátního žánru diskurzu
- Salomonova obrana
 - kulturně-psychologický obrat
 - genetická vazba výchovy a psychiky

Aplikační x sui generis pojetí

- Historické obrácení
 - nejedná se o aplikaci jiných psychologických disciplín
 - historie psychologie byla vytvářena skrze uvažování o pedagogických tématech a výzkumy na poli edukace
 - jejich tvůrci posléze nejsou do oblasti ped. psych. přiznávání a jejich poznatky jsou uznávány obecně (Ebbinghaus, Thorndike, Cattell, Cronbach,...)
- Sui generis
 - tématicky rozšiřovat výzkumy
 - orientovat se na dlouhodobější projekty
 - příliš neřeší, jak toho docílit
- Důraz - kladen na **explanaci**
- Hlavní metodou - **experiment**
- Výsledek – analytická rigoróznost pozitivistického typu redukcí lidské situace na izolované komponenty, jedinec je vytržen z kontextu

Zavedení adekvátního žánru diskurzu

- Důraz na uživatele výzkumných výsledků
- Významně spoluutvářejí rozvoj pedagogické psychologie, tzn. ze zkoumaných objektů aktéry!
- Preferují narativní struktury poznání druhých lidí, událostí, světa, edukační reality...
- Naučit se vyprávět příběhy o našich výzkumech, změnit slovník
- Zaměřit se na reálné učitele a žáky
- Důležitými pojmy se stávají: **kontext, situované poznání, sociální konstruování**
- Důraz - kladen na **porozumění**
- Hlavní metody – kvalitativní metodologie, **etnometodologické studie, školní etnografie** (Pražská skupina školní etnografie, Klusák, Kučera a spol)

Kulturně psychologický obrat

- rozšíření záběru pedagogické psychologie – explanace, porozumění, poskytnutí vodítek pro praxi a zahrnutí kulturního kontextu (skrze projekt, design a adekvátní kompozity výzkumu)
- obnáší to nalezení správné jednotky analýzy (kompozity)
- akční poznání, akční výzkum (design)
- role kultury a výchovy je centrální pro formování psychických struktur a funkcí
- většina učení má sociální povahu

Role výzkumných nástrojů jako kulturních výtvorů

- myšlení dané disciplíny je závislé na nástrojích, které jsou k dispozici
- nástroje, které jsou používány za validní danou komunitou
- správné zvolení nástroje a jednotek – metr na měření kosmických vzdáleností
- existence nástroje – magnetická rezonance
- nástroje tedy vymezují, co můžeme smysluplně zkoumat a tím pádem produkují vědecké myšlení, pojmy, teorie – ty nepovstávají automaticky a „objektivně“ z dat
- psychologické nástroje – např. dotazníkové a testové metody, způsoby analýzy dat atd.

Analýza výzkumného článku

- Zvážit při analýze odborného textu i výše uváděné pohledy na vznik a etablování pedagogické psychologie!